

Børn uden mænd – om alternativ fertilitetsbehandling

Birgitte Possing har skrevet bogen

“Mod Sædvane”. Foto: Laura Stamer

Lone Kühlmann 10.10.2022

BØGER // ANMELDELSE – Birgitte Possing giver et fascinerende og velfortalt indblik i den alternative fertilitetsbehandlings udvikling i sin bog, der også fortæller historien om Ninna Arboe – den første kvinde, der inseminerede sig selv med en fremmed mands sæd, og som i årene 1979-1996 inseminerede 86 kvinder med sæd fra anonyme donorer – fuldt ud lovligt.

Mod sædvane

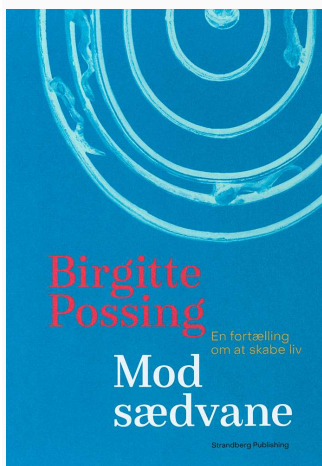
Forfatter: Birgitte Possing

Forlag: Strandberg Publishing. 272 sider. 299,95 kr. Er udkommet.

I mine unge dage var det et slag af skæbnen, hvis man var ufrivilligt barnløs. Man kunne affinde sig med sin skæbne, adoptere eller bruge sit liv på at ruge over det. Det vil sige, hvis man var heteroseksuel og gift. Hvis man var homoseksuel, måtte man bare lære at leve med det. Og sandsynligheden for, at man overhovedet forestillede sig at få barn, var tilsyneladende ret lille i den homoseksuelle forestillingsverden. Dengang.

Sådan er det ikke i dag. Medicinsk og teknologisk udvikling har ændret ufrivillig barnløshed fra at være et slag af skæbnen til at være en samfundsøkonomisk

prioritering. Det er tanken om, at det er en menneskeret at få et barn, der lå bag oprettelse af foreninger for ufrivilligt barnløse i slutningen af forrige århundrede. Foreninger, der skabte politisk og økonomisk pression for at bevilge størst mulige ressourcer til fertilitetsbehandlinger.

Birgitte Possings bog *Mod sædvane* fortæller historien om både Ninna Arboe og den alternative fertilitetsbehandlings udvikling med liv og bid. Foto: Strandberg Publishing

I 1960'erne og starten af 70'erne var de fleste kvinder mere optagede af at undgå graviditet end at opnå den. Det var en kæmpe sejr, da den fri abort blev gennemført i 1973, og de færreste af os tænkte nok over, at det var en samfundsøkonomisk prioritering, der i over 20 år gjorde det betydeligt nemmere at slippe af med et uønsket foster end at udvikle et ønsket. Det er stadig betydeligt billigere at få abort end fertilitetsbehandling. Og det kan meget hurtigt gå hen og blive en privatøkonomisk prioritering, hvis det positive resultat lader vente på sig.

Banebrydende selvinseminering

Birgitte Possing tager fat på en i lang tid meget hemmelighedsfuld historie, der kørte både før og sideløbende med fertilitetsdebatten. Hun kalder bogen *Mod sædvane*. Jeg var faktisk flere sider inde, før dobbeltydigheden gik op for mig. Men jeg er også tungtopfattende.

Ninna Arboe var angiveligt den første kvinde i vores del af verden, der i 1977 inseminerede sig selv med en fremmed mands sæd. Hun var drevet af den dengang dybt kontroversielle drøm om at få et barn uden en mands mellemkomst. Hun skulle bruge en mands sæd, men hun ville ikke have samleje med ham. Rygtet om det vellykkede resultat – hun fik en sund lille pige – spredte sig som ringe i vandet, og Arboe inseminerede i 20 år næsten 100 kvinder med anonyme sæddonorer. Mange gange med positivt resultat. Det var fuldkommen lovligt, for der var ingen lovgivning på området.

Ninna Arboe var angiveligt den første kvinde i vores del af verden, der med succes inseminerede sig selv. Foto: Privat

Det er synd at sige, at Possing har gravet historien frem. Af det meget personlige forord fremgår det, at Arboe i årevis har forsøgt at få Possing til at skrive historien, men Possing vægrede for sig. Hun er historiker og ville have adgang til kilderne, men Arboe følte sig bundet af sit tavshedsløfte over for både mødre, de anonyme donorer og de børn, der kom ud af det. Hun følte, at det var hendes historie, men det lykkedes for Possing at overbevise hende om, at det er meget mere end hendes historie.

Strømlinet fertilitetsbehandling

Det er historien om kvinder, der ville have børn uden mænd, og mænd, der gerne ville donere deres sæd, men ikke ville have børn. En forløber for vore dages strømlinede fertilitetsklinikker. Possing har haft adgang til Arboes journaler og har talt med mødre og donorer under løfte om anonymitet. Det er Ninna Arboes historie, og så er det HISTORIEN. Begge dele fortæller Birgitte Possing letløbende, velskrevet og stærkt underholdende.

[Hun stak ham glasset, og han forsvandt ind i buskene](#)

Ninna Arboe besluttede i 1976, da hun var 27 år, at hun ville have et barn, inden hun var 30. Men hun ville ikke gå i seng med en mand. Det kunne hun ikke med sin selvrespekt i behold. Venner rådede hende til at lukke øjnene, tænke på noget andet og få det overstået. Men hun syntes, at det være uærligt at bedrage en mand på den måde. Hun spurgte sine bøssevenner, men de syntes, at de var for tæt på. De kendte hende jo, og ville også kende barnet, og det ville de ikke.

Så udvidede hun råderummet og spurgte veninder og kollegers heteroseksuelle mandlige bekendte. De ville sådan set gerne stille sig til rådighed, men det skulle hun så også gøre. Noget for noget. De ville have sex. Sæden var blevet et magtmiddel, hun skulle gøre sig fortjent til. Hun fandt det vildt provokerende i

betragtning af, hvordan sæden, om man så må sige, i de år sad løst i de kreative miljøer, hun færdedes i. Så hun valgte en ny strategi.

Ninna Arboe med sin lille datter. Foto: Privat

Hun vænnede sig til at have et lille glas med låg og en injektionssprøjte fra apoteket i tasken, når hun havde ægløsning. Og så gik hun ellers i byen efter sæd. I august 1977 havde hun held med sig. Hun faldt i snak med en ung fyr på Café Sommersko, og han var med på den, da hun ret hurtigt fortalte ham sit ærinde. Måske var han ude efter en positiv oplevelse, fordi han lige var blevet droppet af sin kæreste. De gik ned ad Strøget, mens de drøftede en praktisk løsning, da de så en mulighed blandt buskene rundt om Helligåndskirken.

Hun stak ham glasset, og han forsvandt ind i buskene. Længe. Meget længe syntes hun, og hun var også bekymret over, at klatten var så lille. Men alligevel sugede hun den op i injektionssprøjten, lagde sig på en bænk i anlægget, trak bukserne ned, og inseminerede sig selv. Her gjaldt det berømte ord om, at det ikke er størrelsen, det kommer an på. Hun var gravid.

En alternativ donorcentral

Som alle, der kan huske 1970'erne, vil erindre, var kampen om magten i en gruppe større, jo fladere strukturen var. Når der ikke officielt er ledere i antiautoritære grupper, er det ikke usædvanligt, at de mest firkantede og mest højtråbende sætter kursen. Ninna havde ingen ambitioner om lederskab, men selve det, at hun var gravid, gjorde, at hun skilte sig ud. Possing beskriver fint, hvordan Ninna, udelukkende fordi hun er gravid, til møder ikke opfattedes som lesbisk, men som "almindelig" rødstrømpe.

Hun faldt uden for de stereotyper, som lesbiske selv var med til at fastholde. For Ninna var det bevidsthedsudvidende. Hun valgte at klæde sig diskret og smukt og lægge en let makeup, når hun skulle optræde i medierne. Netop for ikke at sætte sig eller blive sat i bås. Lesbiske kommer i mange udgaver. Ligesom alle andre. Rygtet om Ninna Arboes vellykkede selvseminering løb i det lesbiske

miljø, og efterhånden udviklede det sig til en alternativ donorcentral, selv om hun selv foretrak at kalde sig for "en lille bestøvende bi".

Familievenlig betyder ikke kvindevenlig

Undervejs førte hun omhyggelige notater i sine Mayland-kalendere. Fra 1979 til 1996 formidlede hun 590 inseminationer på 86 kvinder med sæd fra 14 forskellige donorer. Inklusive hendes egen datter kom der 32 børn ud af det. Det sled på hende med alle de hemmeligheder, hun skulle holde rede på, og de nære relationer, hun uundgåeligt fik til både kvinder og donorer, og hun kæmpede på mange leder for at for det offentlige til at overtage opgaven.

Det fremgår tydeligt, at netop fordi kvinderne var lesbiske, var der ikke den store offentlige interesse i at engagere sig i sagen, selv om Ninna Arboe gang på gang stillede sig frem i medierne og påviste, at behovet var alt for stort til, at hun kunne løfte opgaven. Det tærede på hende både fysisk og psykisk, og i 1996 lukkede hun ned, da bl.a. selvstændige jordemødre havde påtaget sig opgaven.

Den fri abort under pres

Det er en vigtig historie, Birgitte Possing fortæller. Som hun understreger, har der altid været regler for, hvem der må, og hvordan man må reproducere sig selv. Der har været dødsstraf og mange andre straffe og ydmygelser for at få barn uden for ægteskab. Også for mænd, selv om de har haft meget nemmere ved at sno sig. Man kan jo ikke se det på dem. Vi var langt oppe i anden halvdel af det forrige århundrede, før danske og andre vestlige kvinder fik fri abort. Og der er mange kvinder i mange lande, som stadig ikke har rettigheder over deres egen krop.

Possing citerer den amerikanske feminist Gloria Steinem for, at reproduktive rettigheder symboliserer begyndelsen på demokrati, mens dets fravær er begyndelsen på det modsatte: "At modsætte sig kvinders ret til at bestemme over deres egen krop er altid det første skridt i ethvert autoritært styre." USA fik fri abort i januar 1973 efter en højesteretsdom. Samme år som Danmark. Men den er under stort pres efter en ny højesteretsdom i 2022, der lader fri abort være op til den enkelte delstat, og allerede nu er abort forbudt i en række stater. Et tydeligt resultat af Donald Trumps udnævnelse af autoritære, højreorienterede dommere.

Det virker helt usandsynligt, at tiden på samme måde skulle kunne rulle tilbage i Danmark. Men verden er under forandring i et uhyggeligt tempo. I Europa ser vi autoritære bevægelser på fremmarch mange steder. Se lige på Italien, hvor valget

netop er vundet af den yderste højrefløj på en "familievenlig" politik. En ting er dog 100 procent sikker: "familievenlig" betyder ikke kvindevenlig.

barnløsfertilitet

Lone Kühlmann

Lone Kühlmann er journalist og forfatter. Hun har bestredet en række tillidsposter, bl.a. som formand for TV2Danmark 1995-99.